

## POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Dlaczego osiągnięcie pożądanego poziomu szczepień we współczesnych społeczeństwach jest trudne, pomimo rozległej wiedzy na temat zalet masowych szczepień? Co może być przyczyną zwiększonej liczby zaburzeń zdrowia psychicznego wśród studentów? Co może się stać, gdy imigranci wprowadzą swoje wcześniejsze nawyki i normy do nowego środowiska społecznego? Jak różne czynniki ekonomiczne i społeczne wpływają na aktywność zawodową kobiet, ich dobrobyt i szczęście? Dlaczego niektóre pomysły, praktyki i produkty rozprzestrzeniają się tak szybko, podczas gdy rozpowszechnianie innych jest utrudnione?

W ciągu ostatnich kilku lat podjęto próby odpowiedzi na powyższe pytania w ramach koncepcji histerezy społecznej (SH, od *social hysteresis*) i punktów krytycznych (TP, od *tipping points*). Termin "histereza" ma swoje korzenie w starożytnej Grecji i pochodzi od słowa oznaczającego "opóźnienie". Choć pierwotnie był używany do opisu zjawiska związanego z magnetyzmem, obecnie pojawia się w wielu dziedzinach nauk przyrodniczych i społecznych. Na przykład potwierdzono empirycznie, że opinia publiczna wykazuje SH i TP, co oznacza, że pozostaje ona pozornie odporna na zmiany (co jest związane z histerezą), a następnie można zaobserwować nagłą, gwałtowną zmianę opinii w punkcie krytycznym. Nadal jednak nie wiemy, jakie czynniki wpływają na SH i TP. Na przykład, czy współczesne kanały wpływów społecznych, takie jak media społecznościowe, sprzyjają powstawaniu histerezy, czy też środki masowego przekazu odgrywają ważniejszą rolę? Określenie, który czynnik i w jakich przypadkach może mieć największy wpływ na SH i TP, jest głównym celem tego projektu.

W ramach projektu wykorzystujemy zintegrowane, multidyscyplinarne podejście, które łączy socjologiczną koncepcję SH zaproponowaną przez Bourdieu, z ideami pojawiającymi się niezależnie w matematycznej teorii nieliniowych układów dynamicznych, głównie teorii katastrof i statystycznej fizyki przemian fazowych. Platformą umożliwiającą tak kompleksowe podejście jest modelowanie agentowe (ABM, od *agent-based modeling*). Pozwala nam odpowiedzieć „Dlaczego?”, a nie tylko „Jak?”.

Pionierski charakter tego projektu jest dwojaki. Po pierwsze, chociaż SH jest niezwykle ważnym zjawiskiem dla dynamiki społecznej, przez lata było pomijane, prawdopodobnie z powodu niewystarczających dowodów empirycznych. Ostatnio obserwuje się rosnące zainteresowanie SH, ale wciąż nie było ono badane systematycznie i ilościowo, a zatem wiele pytań pozostaje wciąż otwartych. Po drugie, chociaż ABM będzie głównym narzędziem badawczym, będziemy je łączyć z pojęciami i metodami nieliniowej dynamiki, teorią przemian fazowych oraz z koncepcją SH Bourdieu. Zgodnie z naszą wiedzą, nigdy wcześniej takie multidyscyplinarne podejście nie było stosowane w opisie i wyjaśnianiu histerezy społecznej.